3×3

3×2

 1×3

2018

SANSKRIT - GENERAL

First Paper

Full Marks: 100

The figures in the margin indicate full marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

Course - I

Marks: 50

Unit - I

(Marks: 15)

- (a) Define and illustrate any three of the following metres :
   নিম্নলিখিত যে-কোনো তিনটি ছন্দের উদাহরণসহ লক্ষণ লেখ।
   इन्द्रवज्रा, मालिनी, द्रुतविलम्बितम्, शिखरिणी, हरिणी।
  - (b) Scan and name the metres in *any two* of the following:

    নিম্নলিখিত *যে-কোনো দুটি* পঙ্ক্তির গণবিভাগপূর্বক ছন্দ নির্ণয় কর।
    - (i) प्रवर्ततां प्रकृतिहिताय पार्थिव:।
    - (ii) कालक्रमेण जगतः परिवर्तमाना।
    - (iii) इदं किलाव्याजमनोहरं वपु:1
    - (iv) धर्मारण्यं प्रविशति गजः स्यन्दनालोकभीतः।

Unit - II

(Marks: 10)

2. (a) Decline any three of the following:

যে-কোনো তিনটি-র শব্দরূপ লেখ।

- (i) अस्मद् in तृतीया एकवचनम्।
- (ii) फल in द्वितीया बहुवचनम्।
- (iii) मुनि in चतुर्थी एकवचनम्।
- (iv) मातृ in द्वितीया बहुवचनम्।

Please Turn Over

- (v) कालिका in सप्तमी एकवचनम्।
- (vi) त्रि in क्लीवलिङ्ग प्रथमा।
- (b) Conjugate any three of the following:

যে-কোনো তিনটি -র ধাতুরূপ লে~~খ~~।

- (i) दिव् in लट् 3rd person dual.
- (ii) कृ in विधिलिङ् 3rd person singular.
- (iii) सेव in लड़ 3rd person singular.
- (iv) गम् in लृट् 1st person plural.
- (v) शास् in लेट् 2nd person singular.
- (vi) पठ in लोट् 3rd person plural.
- (c) Correct and rewrite any four of the following sentences:

1×4

 1×3

যে-কোনো চারটি বাক্যের ভ্রমসংশোধন করে পুনরায় লেখ।

- (i) नत्कं जाग्रति चौरः।
- (ii) सूर्यस्य तेजेन जगत् संतप्तम्।
- (iii) नाहं जाने तव महिमानम्
- (iv) नार्यः गच्छति॥
- (v) नमस्तस्यै देवाय।
- (vi) न हि साधवः मरणात् विमेति।
- (vii) त्वं गृहं गच्छेत्।

Unit - III

(Marks: 25)

Explain the appropriateness of the title of the drama Svapnavāsavadattam by Bhāsa.
 ভাসের স্বপ্পবাসবদন্তম্ নাটকটির নামকরণ যথায়থ কিনা ব্যাখ্যা কর।

10

Or. অথবা

Who was Vāsavadattā? How was she introduced by Yougandharāyaṇa to Padmāvatī? Why did he give such introduction of Vāsavadattā? Discuss briefly the importance of the role of Vāsavadattā in the drama Svapnavāsavadattam.

1+1+2+6

বাসবদন্তা কে ছিলেন? যৌগন্ধরায়ণ পদ্মাবতীর কাছে তাঁর কী পরিচয় দিয়েছিলেন? কেন তিনি বাসবদন্তার এইরূপ পরিচয় দেন? স্বপ্নবাসবদন্তম নাটকে বাসবদন্তার ভূমিকা সংক্ষেপে আলোচনা কর।

- Translate into Bengali of English any one of the following verses :
   নিম্নলিখিত ষে-কোনো একটি ক্লাক বাংলার অথবা ইংরেজিতে অনুবাদ কর।
  - (a) कस्यार्थः कलशेन को मृगयते वासो यथानिश्चितं दीक्षां पारितवान् किमिच्छति पुनर्देयं गुरोर्यद्भवेत्। आत्मानुग्रहमिच्छन्तीह नृपजा धर्मामिरामप्रिया यद्यस्तीह समीप्सितं वदतु तत् कस्याद्य किं दीयताम्॥
  - (b) तीर्थोदकानि सिमधः कुसुमानि दर्मान् स्वैरं वनादुपनयन्तु तपोधनानि। धर्मप्रिया नृपसुता न हि धर्मपीडा-मिच्छेत् तपस्विषु कुलब्रवमेवदस्याः॥
- 5. Explain with reference to the context any one of the following : যে-কোনো একটি-র সপ্রসঙ্গ ব্যাহ্য কর
  - (a) कालक्रमेण जगतः परिवर्तमाना चक्रारपङ्क्तिरिव गच्छित माग्यपङ्किः॥
  - (b) गुणानां वा विशालानां सत्काराणां च नित्यशः। कर्तारः सुलभा लोके विज्ञातारस्तु दुर्लमाः॥
- 6. Answer *any two* of the following questions : নিম্নলিখিত *যে-কোনো দৃটি* প্রশ্নের উত্তর স্ভ
  - (a) Name two dramas ascribed to Bhāsa except the Svapnavāsavadattam. স্বপ্নবাসবদন্তম্ ছাড়া ভাসের রক্তা হিসেবে স্টকৃত অপর দুটি রূপকের নাম লেখ।
  - (b) Why did the Brahmacārin go to Lāvāṇaka and why did he return? ব্রহ্মচারী কেন লাবাণকে গিয়েছিলেন এবং কেন সেখান থেকে ফিরে আসেন?
  - (c) Who was महासेन? Why he was called महासेन? 'মহাসেন' কে? তাঁকে কেন 'মহাসেন' বল' হত?
  - (d) Who were the two attendants of Padmāvatī? পদ্মাবতীর সেবিকাদ্বয় কারা?

6

2×2

5

Please Turn Over

Course - II

Marks: 50

Unit - I

(Marks: 10)

(a) Who was Śukanāsa? Write in your own words the advice delivered by him.
 শুকনাস কে ছিলেন? শুকনাসের দেওয় উপদেশ নিজের ভাষায় লেখ।

10

5×2

Or. অথব

- (b) Translate *any two* of the following passages into Bengali or English.
  নিম্নলিখিত অনুচ্ছেদণ্ডলির মধ্যে **যে-কোনো দুটি**-র বাংলায় অথবা ইংরেজিতে অনুবাদ কর।
  - (i) मनसा देवताध्यारोपणप्रतारणासम्भूतसम्भावनोपहताश्चान्तः प्रविष्ठापरभुजद्वयमिवात्मबाहुयुगलं सम्भावयन्ति। त्वगन्तरिततृतीयलोचनं स्वललाटमाश्रङ्कन्ते।
  - (ii) भिथ्यामाहात्म्यगर्विनर्भराश्च न प्रणमन्ति देवताभ्यः, न पूजयन्ति द्विजातीन्, न मानयन्ति मान्यान्, न अर्चयन्त्यर्चनीयान्, नाभिवादयन्त्यभिवादनार्हान्, नाभ्युत्तिष्ठन्ति गुरुन्।
  - (iii) दर्शनप्रदानमप्यनुग्रहं गणयन्ति, दृष्टिपातमप्युपकारपक्षे स्थापयन्ति, संभाषणमपि संविभागमध्ये कुर्वन्ति, आज्ञामपि वरप्रदानं मन्यन्ते, स्पर्शमपि पावनमाकलयन्ति।

Unit - II

(Marks: 20)

(a) Account for the case-endings in any two of the following underlined words:
 নীচের রেখাঙ্কিত যে-কোনো দুটি পদের ক'রক ও বিভক্তি নির্ণয় কর।

 2×2

- (i) बालकेन चन्द्रः दृश्यते।
- (ii) क्रोशं स्थिता नगरी।
- (iii) सूर्ये उदिते लोकः प्रकाशते।
- (iv) मुखेन त्रिलोचना देवी।
- (b) Frame sentences to illustrate any two of the following:

 2×2

নিম্নলিখিত *যে-কোনো দুটি*-র বাক্যে প্রয়োগ কর।

अपवर्गे तृतीया, अनादरे षष्ठी, हेतौ तृतीया, अवच्छेदे सप्तमी।

(c) Correct the errors and rewrite in *any four* of the following sentences : নিম্নলিখিত *যে-কোনো চারটি* বাক্য অন্তদ্ধিসংশোধনপূর্বক পুনরায় লেখ।

1×4

- (i) शिवं नमः।
- (ii) गृहस्य निकषा नदी।
- (iii) अयं शिशुः कर्णे विधरः।
- (iv) सर्पं बिभेति बालकः।
- (v) गृहे अधितिष्ठति मातामही।

K(I)-Sanskrit-G-1

(d) Join in Sandhi in any four of the following:

1×4

নিম্নলিখিত **যে-জ্যেনো চাবটি** সন্ধি কর।

- (i) हरिः + राजते, (ii) गो + अक्षः, (iii) लते + एते, (iv) मनस् + ईषा, (v) यदि + अपि (vi) अनु + एषणम्।
- (e) Disjoin the Sandhi in any four of the following:

1×4

নিম্নলিখিত যে-কোনো চারটি-র সন্থিবিচ্ছেদ কর।

(i) नीरोग:, (ii) मुनवागच्छ, (iii) संस्कार:, (iv) रवावुदिते, (v) बृहस्पति:, (vi) सैषा।

Unit - III

(Marks: 20)

9. Translate into Sanskrit any one of the following:

10

যে-কোনো একটি অনুস্থানের সংস্কৃতি অনুবাদ কর।

- (a) Man is the maker of his own fate. So do not lie idle, but try to attain the goal in life. Make every moment fruitful. Then you will achieve success. You should follow the charecter of great men who worked hard for the good of their own as well as for the society.
  - মানুষ নিজের ভাগ্যনির্মান্ত সূত্রং ফলস হার থেকো না, কিন্তু জীবনের লক্ষ্যে পৌছানোর জন্য চেষ্টা করো। প্রতিটি মুহূর্তকে ফলবান করো। তাহলে তুমি সাক্ষ্যে করে । যে সকল মহাপুরুষ তাঁদের নিজেদের তথা সমাজের মঙ্গলের জন্য কঠোর পরিশ্রম করেছেন, তাঁদের চরিত্র ফনুসুরুষ করেবে।
- (b) Then the sun set. By and by the night came. The traveller lost his way in the dense forest. Suddenly he saw a light. He slowly moved towards the light. He found a little hut there. The traveller knocked the door softly.
  - তারপর সূর্য অস্ত গেল। ক্রমে রাদ্রি এক পথিক গভীর বনে পথ হারিয়ে ফেলল। হঠাৎ সে একটা আলো দেখতে পেল। সে ধীরে ধীরে আলোর দিকে এগিয়ে গেল সেখনে সে একটি কুটীরের সন্ধান পেল। পথিক মৃদুভাবে দ্বারে করাঘাত করল।
- 10. Read the following passage and answer the questions in Sanskrit (in **Devanāgarī** script only): 10 নীচের অনুচ্ছেদটি পড় এবং *দেবনাগরী হরকে সং*ষ্কৃত ভাষায় প্রশ্নগুলির উত্তর দাও।

किस्मंश्चिदधिष्ठाने शुद्धपटो नाम रजकः प्रितवसित स्म। तस्यैको रासभोऽस्ति। सोऽपि घासामावादितदुर्वलतां गतः। अथ तेन रजकेनाटब्यां भ्रमता व्याघ्रचर्म प्राप्तम्। ततश्चाचिन्तयत् —''अहो! शोभनमापिततम्। अनेन चर्मणा परिच्छाद्य रासमं रात्रौ यवक्षेत्रेषु उत्सृजािम, येन तं ब्याघ्रं मत्वा समीपवितिनः क्षेत्रात्र निष्कासयन्ति।'

(a) किमासीत रजकस्य नाम?

2

(b) कः कथं दुर्वलतां गतः?

1+2

(c) रजकः किं दृष्टवान?

2

(d) रजकः किं चिन्तितवान्?

3